

УДК 004.774:025.22

Ольга Коночкіна,

провід. бібліограф НЮБ НБУВ

АНАЛІЗ КОНТЕНТУ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ ЯК ДЖЕРЕЛА БІБЛОТЕЧНОГО КОМПЛЕКТУВАННЯ

У статті висвітлюється рівень інформаційного наповнення регіональних веб-сайтів, розглядаються основні проблеми виробництва інформаційної продукції регіональних ЗМІ, аналізується контент обласних інтернет-видань.

Ключові слова: регіональні інтернет-видання, веб-сайти, контент.

У контексті розвитку Інтернету електронні засоби масової інформації міцно утримують лідерські позиції серед інших суб'єктів інформаційного простору стосовно надання щоденної оперативної інформації про події в країні й світі. Вони є потужним інструментом впливу на політичне життя й ситуацію в країні, на громадську свідомість, джерелом отримання інформації. Повною мірою це стосується регіональних інтернет-ЗМІ [4].

Різні аспекти функціонування інтернет-ЗМІ є предметом вивчення багатьох українських дослідників. І їхні наукові розвідки мають суттєве значення для сучасної бібліотеки з огляду збагачення джерельної бази для комплектування новим інформаційним ресурсом. У перші роки функціонування мережі значення Інтернету для вітчизняної системи засобів масової інформації проаналізували В. Іванов і О. Мелешенко, вказуючи, з одного боку, на перспективи, які він відкриває, а з іншого – на пов'язані з ним специфічні проблеми. Зокрема, В. Іванов приділив багато уваги питанню правового врегулювання мас-медійної діяльності в Інтернеті, О. Мелешенко – питанню медіавзаємодій. Філософські ідеї, висунуті західними науковими школами у зв'язку з глобалізацією інформаційних потоків, що посилилась із запровадженням Інтернету, суттєво розвинув Б. Потятиник. Дослідження, пов'язані з різноманітними аспектами інтернет-журналістики, сьогодні знайшли відображення в цілій низці наукових робіт. Правовий аспект вивчали Ю. Бурило, Л. Городенко, В. Наумов, П. Салига, М. Черкес, мовний – М. Рудик, О. Штурнак. Інтернет як засіб інтеграції всіх ЗМІ розглядав А. Данилюк, типолого-технологічні особливості нових медіа – Н. Штанько. Активну роль інтернет-журналістики

в українських політичних процесах довів І. Балинський. Питання форматів комерційної інтернет-реклами розкрила Н. Фурманкевич. Спробу комплексного дослідження вітчизняного медіа-сектору в Інтернеті здійснила І. Артамонова, яка запропонувала власний спосіб класифікації інтернет-ЗМІ. Українські дослідники часто спираються на роботи російських науковців – таких як О. Калмиков, Л. Коханова, М. Лукіна, С. Машкова, В. Монахов, М. Раскладкіна, П. Сухов, І. Фомічова, О. Шеремет. Орієнтуватися в загальносвітових тенденціях стосовно розвитку інтернет-ЗМІ допомагають висновки й узагальнення західних учених, зокрема К. Гарпера, М. Дезе, К. Кені, М. Кюнка та ін.

Інтерес до діяльності регіональних засобів масової інформації в українській науці зародився нещодавно. У світлі постійних змін в українському соціумі відбулось усвідомлення ЗМІ як потужного засобу впливу на суспільне життя загалом і окремі його аспекти.

З одного боку, регіональні ЗМІ продовжують виконувати свої основні функції: інформування та формування громадської думки. З іншого – вони є каналом трансляції інтересів населення конкретного регіону.

Незважаючи на суттєві недоліки в діяльності регіональних ЗМІ (заполітизованість, заангажованість, економічна залежність), населення довіряє їм більше, ніж іншим джерелам суспільного інформування.

До особливостей розвитку інтернет-видань України слід віднести те, що вони виникли на кілька років пізніше, ніж на Заході, але в цілому завжди йшли в контексті загальносвітових тенденцій. Протягом усього часу існування вітчизняних інтернет-ЗМІ характер представленої ними журналістської роботи змінювався таким чином: переваги інформаційного простору мережі – гіпертекстуальність, інтерактивність та мультимедійність – спочатку застосовувалися недостатньо, у першій половині 2000-х років – дедалі ширше й різноманітніше, у другій половині 2000-х років вони знаходять вираження в певних встановлених прийомах роботи з інформацією, сформованих на основі накопиченого досвіду (кожна публікація має заголовки та вказівки на джерела, оформлені у вигляді гіперпосилань, і супроводжується коментарями; текстові матеріали подаються поряд з аудіо- та відеоматеріалами; меті анонсування свіжих повідомлень служать слайд-шоу; інтернет-видання, зазвичай, мають модулі форумів та опитувань; не рідкістю є блоги журналістів поряд із блогами користувачів).

На думку дослідників, в історії становлення та розвитку вітчизняного медіа-сектору в Інтернеті можна виділити три періоди:

Перший період – друга половина 1990-х років (створення окремих веб-сторінок, що представляли продукцію традиційних мас-медіа;

заснування цілих веб-сайтів редакціями традиційних ЗМІ; поява перших винятково мережевих видань; загальна кількість інтернет-ЗМІ ще незначна, їх аудиторія обмежена, веб-дизайн примітивний; переваги інформаційного простору мережі застосовуються досить слабо);

Другий період – перша половина 2000-х років (вибухоподібне зростання кількості інтернет-видань, захоплення складним дизайном; час ентузіазму й помилок, віри в те, що Інтернет здатен суттєво відтіснити традиційні мас-медіа; зростання обсягів інтернет-реклами та інвестицій у веб-проекти; початок розквіту блогосфери; поява інтернет-радіо);

Третій період – друга половина 2000-х років (успішне використання накопиченого досвіду; мода на простий веб-дизайн поряд з технічним удосконаленням веб-сайтів і розширенням спектра інформаційних сервісів; усвідомлення переваг інформаційного простору Інтернету, бурхливий розвиток застосування мультимедіа, гіпертекстуальності та інтерактивного спілкування з аудиторією; посилення конвергенції медіапродукту різних ЗМІ в мережі; поява підкреслено мультимедійних проєктів і таких, що представляють універсальну журналістику) [6].

В інформаційному полі регіонів України Інтернет відіграє вже досить значну роль. Кількість користувачів мережі поступово зростає, що свідчить не лише про інтернетизацію периферії, а й про збільшення споживачів інтернет-послуг, що мають чітку територіальну прив'язку до місцевості. Це призводить до поступового формування ринків регіональних інтернет-ЗМІ, кожен з яких має власну організаційну структуру у вигляді регіональних порталів, інформаційних агентств, регіональних банерних мереж, що поєднують місцеві сайти. Контент значної кількості цих ресурсів складається з суто регіональної інформації, дає змогу аналітику побачити події та процеси крізь призму оцінок місцевої влади, журналістів, політиків та громадських діячів. Така інформація не тільки відображує окремі події, а й створює цілісну картину політичного, економічного та соціального розвитку регіону. Усе це робить місцеві електронні ресурси цінними джерелами для інформаційно-аналітичної роботи.

Важливі критерії контенту – доступність, актуальність, достовірність розміщуваних даних тощо. Унікальний контент не має аналогів (ексклюзивний) на сайтах схожої тематики або розміщується на сайті з дозволу правовласника, охороняється законом про авторські права [1].

За цільовим призначенням регіональні інтернет-ресурси є інформаційними або інформаційно-пізнавальними, загальносоціальної спрямованості з рекламно-інформаційними елементами, що відображають практичну діяльність різних галузей.

Обсяг інформаційної наповнюваності цих ресурсів залежить від того, чи є вони суто мережевими чи інтернет-версіями друкованих видань. У перших цей обсяг є значно більшим: періодичність відновлення мережових ЗМІ відбувається в режимі онлайн, веб-версії друкованих газет залежать від випуску номера.

Практика роботи Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського дала змогу виявити в організації роботи цього сегмента веб-ресурсів певні недоліки, серед яких: відсутність оперативної інформації або наявність інформації без дат на багатьох сайтах; наявність інформації, правдивість якої вимагає ретельної перевірки.

У процесі роботи виявлено також слабкий гіперзв'язок між регіональними інтернет-ресурсами та сайтами офіційних регіональних органів влади, що також негативно впливає на якість контенту перших. Просування офіційних ресурсів в інформаційному середовищі є важливим завданням державної інформаційної політики. Цього вимагають сьогоднішні реалії, пов'язані з необхідністю введення в обіг суспільно значущої інформації, виконання вимог Закону України «Про інформацію» [ст 9. «Право на інформацію» (розділ I.)], Закону України «Про доступ до інформації» [ст 2. «Мета і сфера дії Закону» (розділ I.)]. Крім того, однією з головних переваг Інтернету як рекламного майданчика, є можливість фокусування інформації на конкретну цільову аудиторію. Отже, за допомогою розміщення на своїх веб-сайтах гіперпосилань на сайти органів регіональної влади інші електронні ресурси отримують можливість розширення інформаційної присутності у світовій інформаційній мережі.

Інформативність регіональних сайтів може бути підвищена також шляхом розміщення найбільш цікавих для віртуальних відвідувачів правових актів, більш широкого висвітлення виконання різноманітних регіональних програм, звітів регіональних відомств, докладним розглядом виступів депутатів місцевих рад на сесіях тощо. При цьому акцент має бути зробленим на конкретних проблемах та шляхах їхнього вирішення в кожному регіоні, а не на виграшних з точки зору тактики, але програшних з точки зору стратегії розвитку темах стосовно аварій, катаклізмів та криміналу.

Сприяє інформативності веб-ресурсу також список гіперпосилань на найбільш змістовні в інформаційному плані джерела: сайти центральних органів державної влади, електронні аналоги відомих видань, скомпоновані за темами чи проблематикою. У конкурентному середовищі Інтернету кожен веб-ресурс має бути міні-порталом, оскільки

сучасна людина з метою економії часу в першу чергу шукає в мережі систематизовані знання.

На думку багатьох експертів, процес комерціалізації інтелектуального продукту в електронному просторі звужує його аудиторію, гальмує процес його використання, а отже, суперечить суспільним потребам, зокрема, вирішенню питання комплектування бібліотечних установ сучасною високоякісною інформацією з джерельної бази Інтернету, використанню її для суспільно значущої інформаційно-аналітичної роботи [5].

На прикладі двох областей – Івано-Франківської та Закарпатської – розглянемо якість контенту регіональних інтернет-видань. Насамперед слід зазначити, що івано-франківські видання дещо вищі рівнем закарпатських. Тобто у них міститься якісніша, оперативніша інформація. Переважна більшість сайтів мають більше рубрик, відео- та фотоматеріалів з динамічним оновленням контенту 24 години на добу.

Практично всі з проаналізованих сайтів (12 інтернет-видань Івано-Франківської області та 11 – Закарпатської) подають інформацію за рубриками: політика і влада, економіка, туризм, соціум, освіта, здоров'я, кримінал, надзвичайні ситуації та ін. Також міститься контактна та правова інформація. Редакційна політика переважно така: використання матеріалів і новин дозволено за умови посилання на сайти. Для інтернет-видань – обов'язкове пряме відкрите для пошукових систем гіперпосилання. Матеріали, відзначені терміном «реклама», PR, публікуються на правах реклами. Практично всі редакції інтернет-видань дотримуються таких принципів, як довіра і достовірність інформації.

На веб-сайтах органів виконавчої влади (Івано-Франківська та Закарпатська ОДА) подається загальна інформація про сам орган, його структуру, повноваження, нормативно-правову базу. Використовуються електронні адреси для зворотного зв'язку, гостьові книги, поштовий сервіс для зареєстрованих користувачів (електронні розсилки), електронні форми для звернень до посадових осіб з конкретними питаннями (інколи підтримується розділ «Питання – відповіді», де й публікуються всі запитання громадян і відповіді державних органів влади), що інколи працюють як «Громадські (інтернет-) приймальні». На окремих сторінках працюють «гарячі лінії», графік проведення яких подається завчасно на сайтах для ознайомлення. Проводяться форуми для обговорення актуальних питань, що стосуються діяльності певного органу, проводиться соціологічне опитування відвідувачів сайту про роботу веб-сайтів, його дизайн, структуру тощо, після чого результати аналізуються протягом певних проміжків часу і виводяться для загального

ознайомлення. На веб-сайтах ОДА оперативно подається інформація про наради та зустрічі, проведені Президентом України, урядові засідання, важливі події регіону тощо.

За результатами моніторингу Державного комітету телебачення і радіомовлення України веб-сайтів Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, найвищий показник наявності інформації ($P_n = 1,00$) мають веб-сайти Волинської, Кіровоградської, Івано-Франківської, Рівненської та Тернопільської ОДА. Веб-сайт Закарпатської ОДА має менший показник – 0,93. Показник якості інформаційного наповнення становить відповідно 0,95 та 0,98 [6].

Проте, як зауважується в моніторингу сайтів та спеціалізованих рубрик органів державної влади Івано-Франківщини, що проводив Центр громадської адвокатури, досліджуючи проблеми впровадження Закону України «Про доступ до публічної інформації» в області ⁶¹, веб-сайти органів публічної влади (ОПВ) Івано-Франківщини здебільшого застарілі та нефункціональні, а створення рубрик з питань доступу до публічної інформації здебільшого мають формальний характер.

Згідно з моніторингом, 91 % веб-сайтів органів публічної влади працюють, у 9 % немає сайту як такого. Часто сайти ОПВ містяться на безкоштовних хостингах, що істотно знижує авторитет та довіру до органів публічної влади. Крім того, веб-сайти, що є найдешевшим та найзручнішим методом оприлюднення інформації, використовуються не повною мірою та не ефективно [3].

Доповнюючи дослідження й порівнюючи веб-ресурси органів виконавчої влади Івано-Франківської та Закарпатської областей, слід зауважити, що в Закарпатті інформація подається з відставанням у часі, не всім подіям державного масштабу приділяється увага, виклад її має ознаки

⁶¹ Довідка: метою дослідження було вивчення практик здійснення заходів організації доступу до публічної інформації в запровадженні в дію Закону України «Про доступ до публічної інформації» місцевими органами державної влади та місцевого самоврядування. У дослідженні брали участь місцеві державні адміністрації, районні ради, міста обласного значення Івано-Франківської області. Моніторинг проходив у рамках проекту «Підвищення прозорості та покращення доступу до нормативно-правових актів, актів індивідуальної дії, проектів нормативно-правових актів, рішень органів місцевого самоврядування» за підтримки програми «Верховенство права» Міжнародного фонду «Відродження». Проаналізовано 14 веб-сайтів районних державних адміністрацій та 14 сайтів районних рад, сайти п'ятьох міст, а також сайти Івано-Франківської облдержадміністрації та облради. Дослідження тривало протягом серпня – вересня 2011 р.

«периферійності». Зазвичай значно більша увага приділяється подіям регіональної та місцевої ваги. Так, на інформацію Закарпаття певним чином впливає близькість кордонів з Угорщиною та Словаччиною – міститься багато інформації про порушення митного законодавства та кордону. Багатонаціональність Закарпатського краю також відіграє не останню роль у місцевих новинах: щоденно є інформація про культурні події осередків, фестивалі, взаємовідносини різних етносів із владою. Інформація, як правило, подається в спокійному тоні, зважено й толерантно.

Дещо інакше висвітлюють події краю прикарпатські інтернет-ЗМІ. Значний досвід роботи з веб-ресурсами Івано-Франківської області дає підстави стверджувати про значну заполітизованість журналістів. Тобто у відстоюванні національних інтересів має місце певна нетерпимість до всього іноземного.

Що стосується неофіційних інформаційно-аналітичних сайтів, фінансованих не за рахунок бюджетів будь-якого рівня, то слід наголосити, що вони краще функціонують, мають привабливіший дизайн, регулярно оновлюють інформацію, а на деяких сайтах контент оновлюється 24 години на добу. Щоправда, не на всіх сайтах зручна пошукова система, хоча всі вони зберігають архів, що дає можливість у разі необхідності віднайти необхідну інформацію. Серед найбільш привабливих і функціональних можна виділити такі: NEWS.IF.UA, «Коломия ВЕБ Портал», Агенція новин Firtka.if.ua, «ВІКНА», «Паралелі» (Івано-Франківська область); Первое информационное интернет-издание UA-Reporter.com, Закарпаття online, «Час Закарпаття», «Вся закарпатська правда», Мукачево.net (Закарпатська область). Є сайти, що подають лише новини, проте нерідко вони бувають ексклюзивними. Наприклад, стрічка новин: MALAKAVA.COM, БРІЗ (Івано-Франківська область), ClipNews.info (Закарпатська область).

Оцінюючи функціонування цих та інших регіональних інтернет-видань, слід зазначити, що сучасні регіональні мас-медіа, у цілому, добре виконують функцію інформування населення, формують громадську думку та наголошують на проблемах регіону. Водночас регіональні ЗМІ незначною мірою зосереджуються на таких важливих моментах, як об'єднання суспільства, захист інтересів населення регіону, виховання молоді тощо [7].

Регіональним інтернет-виданням притаманний також ряд дисфункцій: нав'язування точок зору, приховування або «заговорювання» інформації, провокування напруженості та конфліктів.

Очевидно, що для поліпшення діяльності інтернет-видань у політичному житті необхідні спільні дії різних груп експертів, які

належать до різноманітних аспектів функціонування ЗМІ регіону. Тільки в цьому випадку можливо здійснювати ефективну державну політику щодо засобів масової інформації регіону як на місцевому, так і на загальнонаціональному рівнях.

Список використаних джерел

1. Вміст // Вікіпедія: Вільна енциклопедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82>. – Назва з екрана.

2. Аналітична довідка за результатами проведення моніторингу інформаційного наповнення веб-сайтів органів виконавчої влади у II півріччі 2011 р. // Державний комітет телебачення і радіомовлення України. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=89763&cat_id=79518. – Назва з екрана.

3. Більшість сайтів влади Івано-Франківщини застарілі та нефункціональні // NEWS.IF.UA. – 2012. – 21 бер. – Режим доступу: <http://news.if.ua/news/21799.html>. – Назва з екрана.

4. Шевченко А. Роль регіональних ЗМІ у соціокультурній, економічній та політичній системах суспільства / А. Шевченко // Електронна бібліотека Інституту журналістики. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1381>. – Назва з екрана.

5. Вітушко Н. Джерельна база формування сучасного бібліотечного інформаційно-аналітичного продукту: регіональний інтернет-аспект [Текст] / Н. Вітушко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Вип. 32. – НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – 2011. – С. 199.

6. Чабаненко М. Інтернет-видання України: становлення та особливості розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із соц. комунікацій / М. Чабаненко // Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=briefwebr&S21ALL=\(%3C%3EU%3D%D0%A762%20%D1%8151%3C%3E\)&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1-&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=briefwebr&S21ALL=(%3C%3EU%3D%D0%A762%20%D1%8151%3C%3E)&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1-&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=). – Назва з екрана.

7. Змій Л. Аналіз деяких аспектів функціонування регіональних ЗМІ України (за результатами експертного опитування) / Л. Змій. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mtpsa/2010_16/Zmij.pdf. – Назва з екрана.